



**ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร**
**Internal Quality Assurance System of Opportunity
 Expansion Schools under SakonNakhon Primary Educational
 Service Area Office**

ปรากฏา ช้วยรักษา*
 Prakan Chouyruksa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาสภาพการดำเนินงาน สร้างระบบการประกันคุณภาพ และเพื่อประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ระยะเวลาที่ 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 126 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 252 คน ระยะเวลาที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 คน ระยะเวลาที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ(Connoisseurship) จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ การหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่า IOC และค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสรุปเป็นความเรียงผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรายงานประเมินคุณภาพภายใน รองลงมา คือ ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามตรวจสอบ
2. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี
 Student-Doctor of Education (Educational Administration), Pathumthani University



สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 1)ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลที่ได้รับ และด้านข้อมูลย้อนกลับ 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบประเมินผล และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และ 3)แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา 8 ด้าน คือด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ระบบประกันคุณภาพภายใน/ โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

The research entitled, “Internal Quality Assurance System of Opportunity Expansion Schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office,” aimed 1) to study the state of internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office, 2) to create the internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office, and 3) to evaluate the internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office. The samples used in the first period of this research were 252, i.e. 126 administrators, and 126 teachers. While in the second period of this research, the 9 informants were invited to participate in a focus group discussion. And in last period, the 20 experts were invited to be as the informants for evaluation.

The instruments used in this research were the questionnaire, interview form, focus group discussion, and the evaluation by the experts. In the quality test, the only items of questionnaire with above .50 value of the IOC were acceptable, and in the reliability test, Cronbach’s alpha value was rated at .98.



The statistics used for quantitative data analysis in this research were percentage, mean, and standard deviation. In addition, the content analysis was employed for the qualitative data which were concluded from the experts' suggestions.

The research findings revealed that

1. The state of internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office overall were at high level. Especially, the internal quality assurance report aspect was at the highest level; the administrative system management and information aspect were at the lower level, and the lowest level was the monitoring aspect.

2. The internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office consisted of 3 variables that were relevant to one another, i.e. the 4 aspect-internal quality assurance system in schools, the process of internal quality assurance in schools, and the 8 aspect-guidelines for school development.

3. The results of evaluation for the internal quality assurance system of opportunity expansion schools under SakonNakhon Primary Educational Service Area Office overall were at the highest level, while each aspect was found at the highest level as well.

Keywords: Internal Quality Assurance System/ Opportunity Expansion School

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ให้ใช้บังคับกับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ในหมวด 2 ส่วนที่ 1 ข้อ 14 หน้า 26 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาที่ไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดไว้ได้ให้หน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี ประกาศผ่อนผันการปฏิบัติ



และวางแนวทางในการประกันคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นแล้วรายงานให้รัฐมนตรีทราบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 82-83)

ในปีการศึกษา 2558 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 188 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 65 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 61 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 62 โรงเรียน มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนครยังมีปัญหาที่ต้องดำเนินการกำหนดนโยบายจุดเน้นได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนอ่านออก เขียนได้ 3) เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ 4) นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ 5) สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคน เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ 6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขยายผลสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ 7) นักเรียน ครู และสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่สากล 8) สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก 9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2558 : 22-23)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 3 (พ.ศ. 2554 - 2558) จำนวนโรงเรียนที่ประเมินแล้ว 255 โรงเรียน 1) ระดับปฐมวัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 - 2557 ประเมินทั้งหมด จำนวน 171 โรงเรียน รับรองแล้ว 164 โรงเรียน ยังไม่รับรอง 7 โรงเรียน 2) ระดับขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 - 2557 ประเมินทั้งหมด จำนวน 177 โรงเรียน รับรองแล้ว 134 โรงเรียน ยังไม่รับรอง 43 โรงเรียน 3) ปี พ.ศ. 2558 ประเมินทั้งหมด 78 โรงเรียน ยังไม่แจ้งผลการประเมิน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2558 : 34) และปัญหาด้านบริหารจัดการ 1) โรงเรียนขนาดเล็กขาดทรัพยากรด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศมีความซ้ำซ้อน และขาดระบบที่มีประสิทธิภาพ 3) บุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (People Ware) ระดับสถานศึกษายังขาดทักษะ (Skills) ในการใช้ ICT 4) การประสานเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่บริการยังไม่ทั่วถึง และต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม และ 5) การพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นองค์กรคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ยังขาดความต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2558 : 5)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคน ที่ผ่านมาจะมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาโดยตลอด แต่ยังมีปัญหาในการดำเนินการที่มี



ประสิทธิภาพ โดยพบว่าสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและยังไม่ได้นำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งไม่นำผลการประเมินภายในไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเท่าที่ควร ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และจากการติดตามการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าบุคลากรในสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยไม่เข้าใจกระบวนการคุณภาพ ความหมายของตัวบ่งชี้และเกณฑ์วิธีการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ส่งผลให้ข้อมูลของสถานศึกษาไม่ตรงกับที่รายงานในรายงานการประเมินตนเอง (SAR) (ผ่องพรรณ จรัสจินดารัตน์, 2551: 2)

จากความสำคัญและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจจัดทำวิจัยการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยทำให้กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร เป็นรูปธรรมและถูกต้องยิ่งขึ้น อันอาจเป็นแนวทางและเป็นการเพิ่มทางเลือกใหม่สำหรับวิทยาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพองค์การทางการศึกษาที่มีระบบ น่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษา มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ใหม่ในด้านเทคนิค วิธีการ การประยุกต์ใช้ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร
3. เพื่อประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 จำนวน 8 ด้าน ได้แก่

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ



4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการศึกษารายกรณี ประชากร / กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2558 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน (ผู้บริหาร 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 1 คน) จากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 188 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2558 รวมโรงเรียน ละ 2 คน (ผู้บริหาร 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายใน 1 คน) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูป Krejcie & Morgan (1970 : 608, อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล 2552 : 143) ปรากฏว่าได้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 126 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 252 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลศึกษารายกรณีได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2558 จาก 3 โรงเรียน รวมโรงเรียน ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

ระยะที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างระบบประกันฯ โดยการวิจัยแบบการสนทนา กลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างระบบประกันฯ เป็นการวิจัยโดยจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร



1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 252 คน ตำแหน่งครูและผู้บริหารเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50 ประสิทธิภาพการทำงานส่วนมาก 1-5 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรายงานประเมินคุณภาพภายในรองลงไป คือ ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามตรวจสอบ

ระยะที่ 2 การสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 1) ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลที่ได้รับ และด้านข้อมูลย้อนกลับ 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบประเมินผลและด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และ 3) แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา 8 ด้าน คือด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีระดับความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร

ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน คือ

ด้านความเป็นไปได้ ระบบนี้เป็นที่ยอมรับได้ ระบบนี้นำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และมีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครจะนำระบบนี้ไปใช้ตามลำดับ

ด้านความเหมาะสม ระบบได้ระบอบองค์ประกอบการพัฒนาของระบบได้ชัดเจน ระบบนี้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส



สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร และระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครมีความเหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้ตามลำดับ

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน 3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล 4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และเป็นแนวทางการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน คือ 1) ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนและเอาใจใส่ด้านรายงานประเมินคุณภาพภายในและ ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติภรณ์ ปะติเพ็ง (2550 : 127-129) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเต่า ผลการวิจัย พบว่า 1) ทั้ง 3 โรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก มีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกันด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะทำงานผู้บริหารได้สร้างความตระหนัก และพัฒนาทักษะบุคลากรโดยส่งเข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา แต่ละโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการพัฒนา แต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ อย่างหลากหลาย 2) การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองเต่า โรงเรียนมีการดำเนินงานตลอดปี และถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยประยุกต์ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการทำงานเป็นทีมงานผลการ



ประเมินการพัฒนาและสอดคล้องกับทททวารณ เลขวัฒนา (2551 : 225-228) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ โครงสร้างหลักและโครงสร้างเสริม โดยโครงสร้างหลัก เป็นขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้น ได้แก่ 1) สร้างเป้าหมายร่วมกัน 2) เตรียมการเทียบเคียง 3) ดำเนินการเทียบเคียง 4) ปรับเปลี่ยนแปลงการทำงาน 5) ทบทวนและตรวจสอบการทำงาน และ 6) ประเมินภายในและจัดทำรายงานประเมินตนเองในแต่ละขั้นใช้การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA

ความเหมาะสมของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครโดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครโดยรวม พบว่า ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนครที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน 3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล 4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และเป็นแนวทางการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน คือ 1) ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555) ได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า 1) ด้านบริบท ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการรับทราบหน้าที่ของตนเองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านปัจจัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น การนิเทศกำกับติดตาม จากหน่วยงานต้นสังกัด อยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากทุกรายการ 4) ด้านผลผลิต ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายน่าพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง 5) ด้านผลกระทบส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น การเข้ามาศึกษาดูงานหรือการเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาอื่น อยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่



การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ หลักการ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ในสภาพจริง พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงหลังทดลองใช้เพิ่มขึ้นจากก่อนทดลองใช้ทุกด้าน ก่อนใช้รูปแบบโดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ส่วนผลการประเมินหลังใช้รูปแบบ โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า คะแนนหลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .014. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ควรมีนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินการระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เชื่อมั่นได้ว่ามีความเหมาะสม มีประโยชน์และเป็นไปได้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนถือได้ว่าอาศัยหลักการบริหารวิชาการในการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร สถานศึกษาควรนำรูปแบบจากการวิจัยไปดำเนินการปรับใช้ในการบริหารวิชาการต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดภารกิจในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหาร ในด้านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสถานศึกษาศึกษาพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและส่งเสริมพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากำหนดให้ครอบคลุมตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและ ส่งเสริมให้มีการนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษามาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้



3. ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแต่งตั้งคณะบุคคลทำการตรวจสอบ ทบทวน และ รายงานคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนให้ มีการจัดโครงสร้างการบริหาร กำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบอย่าง ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วม

4. ด้านดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ในแผนและส่งเสริมสนับสนุนให้ มีการสร้างความ เข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการ ประจำปีก่อนนำไปปฏิบัติ

5. ด้านการติดตามตรวจสอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและมีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่องและส่งเสริมสนับสนุนให้ นำผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามาใช้ในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในปลายปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้นคือ ป.3 ป.6 และ ม.3 และส่งเสริมสนับสนุนให้แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งให้ คำแนะนำผู้เรียนจากผลการประเมิน

7. ด้านรายงานประเมินคุณภาพภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำเสนอรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและสาธารณชนและส่งเสริมสนับสนุนให้จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และแนวทาง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาในการจัดทำรายงานประเมินคุณภาพมีไม่ ครบถ้วนและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสรุปผลการพัฒนาและการนำผลไปใช้ในการจัดทำรายงาน ประเมินคุณภาพให้เป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย ติดตามผลการใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนขยายโอกาสว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ผลการประกันคุณภาพ ผลการ ปฏิบัติงานของครู ผลพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้ระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ศึกษาและพัฒนาการใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ขยายโอกาสของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ หรือในระดับที่สูงขึ้นต่อไป



บรรณานุกรม

- กิตติภรณ์ ปะติเพ็ง. (2550). การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก้งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒนา. (2551). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- ผ่องพรรณ จรัสจินดารัตน์. (2551). ข้อเสนอแนะและข้อควรปฏิบัติ ในการตรวจประเมินคุณภาพสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3
- สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.